

УДК 346. 1:336.742.2(043.2)

Козирєва В.П., к.ю.н., доцент,
Зозуля Ю. С., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ВИЗНАННЯ УГОД НЕДІЙСНИМИ В ПРОЦЕДУРІ БАНКРУТСТВА

Здавна недійсність у сфері банкрутства привертала увагу. Проблеми, пов'язані з особливостями правового регулювання визнання правочинів (договорів), укладених боржником недійсними та відмови від них, у процедурах банкрутства (неспроможності) розглядались у вітчизняній юридичній літературі такими вченими як В.В. Джунь, О.О. Степанов, А.А. Бутирський, Б.М. Поляков [1] та іншими. Разом із тим викладення в новій редакції Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [2] (далі – Закон) зумовлює необхідність дослідження недійсності (видів, підстав, суб'єктів, які можуть вимагати її застосування, правових наслідків) у процедурі банкрутства.

Досліджуючи недійсність угод, можна виділити:

1. Недійсність правочинів боржника.

Конструкція недійсності правочинів боржника «побудована» на врахуванні об'єктивних критеріїв (темпорального та сутнісного) і розрахована на охорону прав та інтересів кредиторів боржника. Адже від них вимагається довести тільки об'єктивно очевидні факти (наприклад, вчинення правочину за рік до порушення провадження і що він опосередковує безоплатне відчуження майна).

2. Спростування майнових дій боржника.

Поява «спростування майнових дій боржника» у законодавстві:

а) пов'язується із необхідністю забезпечити для кредиторів більшу варіативність у захисті своїй прав та інтересів в процедурі банкрутства і охопити більшу кількість юридичних актів боржника, які можливо спростувати, враховуючи й майнові дії за правочинами вчиненими раніше річного строку до порушення справи про банкрутство;

б) свідчить про намагання подолати дискусійність кваліфікації виконання як правочину. Але запровадження конструкції «спростування майнових дій боржника» породжує значну кількість проблем теоретичного та прикладного характеру. Перш за все це стосується того, що власне відноситься до майнових дій, які можуть бути спростовані і їх розмежування із правочинами. Такі українські вчені, як О.В. Дзера, Н. С. Кузнєцова зазначають, що за своєю юридичною природою дії з

виконання зобов'язань є правочинами, оскільки вони спрямовані на припинення зобов'язань [3].

3. Недійсність актів, прийнятих у процедурі розпорядження майном стосовно зміни організаційно-правової форми боржника. У ч. 9 ст. 22 Закону допускається оспорювання актів, що спрямовані на зміну організаційно-правової форми боржника. Тобто оспорюватися має рішення боржника про перетворення юридичної особи, адже саме воно є первісним юридичним фактом в процедурі зміни організаційно-правової форми

Однак в ч. 5 ст. 22 Закону закріплено, що після призначення розпорядника майна і до припинення процедури розпорядження майном органи управління боржника не мають права без згоди розпорядника майна приймати рішення про реорганізацію (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення) і ліквідацію боржника.

4. Недійсність мирової угоди. Мирова угода – не особливий вид чи тип договору [4]. За своєю сутністю вона є цивільно-правовим правочином і на її характеристику жодним чином не впливає процес оформлення мирової угоди. Хоча варто підкреслити, що такий підхід не сприймається без застережно в судовій практиці. Зокрема, Верховний суд України відзначає, що мирову угоду не можна розглядати як договір у цивільно-правовому розумінні, оскільки порядок її укладання та затвердження регламентовано відповідними положеннями ГПК України. Вищий господарський суд України навпаки вказує, що мирова угода одночасно є і правочином, і судовою процедурою [5].

5. Недійсність правочинів із заінтересованістю.

У конструкції недійсності правочинів із заінтересованістю враховується, що відповідна заінтересована особа знала чи повинна була знати про неплатоспроможність або недостатність майна фізичної особи-підприємця на момент вчинення відповідного правочину і це може негативно відобразитися на правах та інтересах кредиторів.

Література

1. Поляков Б.М. Право неспроможності (банкрутства) в Україні: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Борис Мусійович Поляков. – К.: Ін Юре, 2011. – 560 с.

2. Про внесення змін до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»: Закон України від 22.12.2011 р. № 4212-VI // Голос України. – 2012. – № 8-9.

3. Цивільне право України: підручник: у 2 кн. / за ред. О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 560 с.

4. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 28.03.2013 р. № 01-06/606/2013 [Електронний ресурс] // БД «НАУ – ЕКСПЕРТ».